

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права,
публічного управління
та національної безпеки
Кафедра психології

Василевський Валерій Валерійович

УДК 159.98(075.8)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Вплив референтної особи на формування мотивації до виконання
практичної діяльності: на прикладі Тетерівського будинку інтернату

053 Психологія

ОПП «Практична психологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра кваліфікаційна
робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

В.В. Василевський

Керівник роботи:
Професор Данкевич В.Є.
Науковий консультант:
Литвинчук А.І.
Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології.

Житомир – 2024

Висновок кафедри психології

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри

№ _____ від « ____ » _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(науковий ступінь, вчене звання)

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Василевський Валерій Валерійович захистив

кваліфікаційну роботу з оцінкою:сума балів за

100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

підпис

(прізвище ,ім'я, по батькові)

Анотація

Василевський В. В. Вплив референтної особи на формування мотивації до виконання практичної діяльності: на прикладі Тетерівського будинку-інтернату. - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 053 - Психологія. - Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Моя робота призначення вивченню та дослідженню ролі референтної особи у формуванні мотивації та виконанні практичної діяльності на прикладі Тетерівського будинку-інтернату. У цій роботі використовуються теоретична основа для аналізу впливу референтної особи на мотивацію людей з обмеженими можливостями.

У соціальних установах, у нашому випадку дитячий будинок інтернат перебувають діти, життєвий шлях котрих не є легким. Діти котрі перебувають у дитбудинках потребують не менше уваги та підтримки аніж діти котрі перебувають у сім'ях, а можливо навіть і більше заважаючи на їхню життєву ситуацію.

У даному закладі перебувають діти з психоемоційними особливостями, тому для них важливо, щоб референтна особа була присутня у їхньому житті. Зазвичай референт стає не просто людиною яка може допомогти або підтримати, а ніби членом сім'ї, до котрого дитина звикає і може звернутися за будь якою допомогою незважаючи ні на що.

Встановлено, що позитивний вплив референтної особи сприяє формуванню внутрішньої мотивації для здійснення практичної діяльності розвитку соціальних навичок та підвищення самооцінки підопічних.

Теоретична цінність роботи полягає в тому, що розкривається механізм впливу референтної особи на формування мотивації осіб з обмеженими можливостями. Практична цінність дослідження виявляється у визначенні конкретних практичних методик та рекомендацій для підвищення

ефективності реабілітаційного процесу у Тетерівському будинку- інтернаті та подібних установах.

Отож референтна особа в установах даного типу є невід'ємною складовою для налагодження психоемоційного стану дітей, допомоги в отриманні життєвих навичок та їх соціалізації.

Abstract.

Vasilevskyi V. The influence of a reference person on the formation of motivation to perform practical activities: on the example of the Teterivsky boarding house. – Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for the master's degree in speciality 053 - Psychology. – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The purpose of my work is to study and investigate the role of a reference person in motivation and performance on the example of the Teterivsky residential care home.

Social institutions, in our case a children's home, are inhabited by children whose life is not easy. Children living in orphanages need no less attention and support than children living in families, and perhaps even more so, given their life situation.

There are children with psycho-emotional problems in these institutions, so it is important for them to have a reference person in their lives. Usually, the reference person becomes not just a person who can help or support, but a family member to whom the child gets used to and can ask for any help no matter what.

It has been established that the positive influence of a reference person contributes to the formation of internal motivation for the implementation of practical activities to develop social skills and increase the self-esteem of the wards.

The theoretical value of the work is that it reveals the mechanism of influence of the reference person on the formation of motivation of people with disabilities. The practical value of the study is in the identification of specific practical methods and recommendations to improve the effectiveness of the rehabilitation process in the Teterivsky home, boarding school and similar institutions.

Therefore, a reference person in this type of institution is an integral part of establishing the psycho-emotional state of children, helping them to acquire life skills and socialise.

Зміст

Вступ.....	8
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ РЕФЕРЕНТНОЇ ОСОБИ У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ У ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	10
1.1. Роль референтної особи в формуванні мотивації.....	10
1.1.1. Поняття референтної особи у психології.....	10
1.1.1.1. Визначення поняття “референтна особа”.....	10
1.1.1.2. Роль референтної особи у формуванні мотивації.....	10
1.1.2. Теоретичні підходи до вивчення мотивації у психології.....	11
1.1.2.1. Класичні теорії мотивації.....	11
1.1.2.2. Сучасні підходи до розуміння мотивації.....	12
1.2. Психологічні аспекти формування мотивації у практичній діяльності.....	13
1.2.1. Вплив референтної особи на індивідуальну мотивацію.....	13
1.2.2. Психологічні механізми формування мотивації через референтну особу.....	14
1.3. Теоретичні моделі впливу референтної особи на мотивацію.....	14
1.3.1. Моделі психологічного супроводу референтної особи.....	14
1.3.2. Модель структурованого навчання та мотивації.....	15
Висновок до Розділу 1.....	17
Розділ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ РЕФЕРЕНТНОЇ ОСОБИ У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	20
2.1. Методологія емпіричного дослідження.....	20
2.1.1. Вибір методів та інструментів дослідження.....	20
2.1.2. Визначення гіпотези дослідження.....	21
2.1.3. Організація процесу збору та обробки даних.....	21
Висновок до Розділу 2.....	24

Розділ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ РЕФЕРЕНТНОЇ ОСОБИ У ТЕТЕРІВСЬКОМУ ДИТЯЧОМУ БУДИНКУ-ІНТЕРНАТІ.....	26
3.1. Організація та проведення емпіричного дослідження ролі референтної особи	26
3.2. Обробка та інтерпретація результатів емпіричного дослідження.....	27
3.3. Заходи, щодо вдосконалення взаємодії між дітьми та референтними особами.....	34
Висновок до Розділу 3.....	37
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЖЕРЕЛ	42

Вступ

Актуальність проблеми:

Актуальність проблеми ролі референтної особи у формуванні мотивації виконання практичної діяльності, особливо помітна в контексті освітніх та соціальних установ, таких як будинки - інтернати. Враховуючи, що у даній установі проживають та отримують освіту діти з особливими потребами, розгляд даної проблеми стає надзвичайно важливим.

Мета дослідження.

Метою мого дослідження є аналіз та вивчення ролі референтної особи для дітей з соціально вразливих категорій. Також метою мого дослідження є дослідження формування мотивації дітей до виконання практичних завдань.

Завдання дослідження:

1. Аналіз існуючих підходів до розуміння ролі референтної особи в соціальному супроводі.
2. Психологічні аспекти мотивації дітей вразливих категорій.
3. Аналіз особливостей впливу референтної особи на мотивацію дітей Тетерівського будинку-інтернату.
4. Визначення ефективних практик та рекомендацій щодо підвищення ролі референта у формуванні мотивації дітей.

Об'єкт дослідження:

Об'єктом дослідження є будинок-інтернат для дітей соціально незахищених категорій

Предмет дослідження:

Предметом дослідження є вплив референта на формування мотивації дітей для виконання практичних завдань та покращення при цьому їхнього життя.

Гіпотеза дослідження:

Ефективна взаємодія референтної особи може підвищити мотивацію дітей із соціально незахищених категорій, активно займаючись практичною діяльністю та розвивати свій потенціал.

Теоретико-методологічна база:

Дослідження ґрунтується на теоріях соціальної підтримки, психології мотивації, а також аналізу практик референтної особи в інтернатах та схожих установах.

Методи та організація дослідження:

Методологія включає в себе аналіз літературних джерел, проведення інтерв'ю з референтними особами та дітьми, а також спостереження за взаємодією між ними. Дослідження буде проводитися в рамках емпіричного підходу.

Наукова новизна та теоретичне значення:

Наше дослідження внесе вагому інформацію у розуміння ролі референтної особи у формуванні мотивації дітей з вразливих категорій та може послужити основою для розробки ефективних практик соціальної підтримки.

Практичне значення:

Результати даного дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення підходів до роботи з дітьми. А також для покращення роботи будинків інтернатів.

Очікується публікація результатів дослідження у наукових журналах та збірниках конференцій з метою розповсюдження отриманих знань та практичних рекомендацій.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ РЕФЕРЕНТНОЇ ОСОБИ У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ У ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

1.1. Роль референтної особи в формуванні мотивації.

1.1.1. Поняття референтної особи у психології.

1.1.1.1. Визначення поняття “референтна особа” :

Референтна особа одним із ключових моментів у психології та соціології. Це може бути певна особа або декілька осіб, яка може впливати, служити прикладом чи стимулювати певну поведінку або спосіб мислення.

Референтом може виступати як реальна особа яка відіграє значущу роль в житті індивіда, так і може бути імажинарною фігурою, яка представляється у соціальних та культурних контекстах. Поняття референтної особи має широкі застосування у сферах соціальної психології, освіти, виховання.

Референтна особа визначається своєю спроможністю впливати на формування ставлення до себе, формування цінностей, мотивацію та поведінку індивідів. Це поняття є ключем до розуміння психологічного розвитку особистостей, надаючи значущий вплив на розвиток та формування особистості та її особистісних якостей.

У соціальній психології референти фігурує для опису зразків для наслідування. Таким зірцем може бути знаменитості, вчителі, вихователі та вигадані персонажі. Маючи зірець ,люди орієнтуються на її поведінку та вчинки можуть формувати свою поведінку та ставлення не тільки до оточуючих, а і до самого себе.

1.1.1.2. Роль референтної особи у формуванні мотивації.

Референтна особа має визначальну та невід'ємну роль у формуванні особистості та її мотивації. Термін референтної особи визначається не тільки якимось певним об'єктом чи персоною котра слугує прикладом, а й визначає шлях дій і цінностей, що впливають на внутрішній світ індивіда.

Референт виступає каталізатором для формування мотивації та її утримання. Під час взаємодії з референтом особа підтримує віру у себе та свої здібності, відчуває себе частиною чогось більшого, сприяє розкриттю потенціалу та підтримці у всіх життєвих ситуаціях. Референт стає стимулом досягати успіхи.

Отож, референтна особа виступає не лише наставником та зразком. Вона заповнює життя індивіда сенсом та мотивацією даючи сили та напрямки, котрі необхідні для досягнення особистісних висот.

1.1.2. Теоретичні підходи до вивчення мотивації у психології.

1.1.2.1. Класичні теорії мотивації

Класичні теорії мотивації, важливий етап у розвитку розуміння, що підштовхує людей діяти для того, щоб досягти своїх цілей. Дані теорії є основою для подальших досліджень. Традиційними теоріями є ієрархія потреб Маслоу, теорія двох факторів Герцберга та теорія очікування, все ще залишаються актуальними для розуміння та управління мотивацією. Інтегруючи мотивацію, особистість і розвиток, теорія зосереджується на базових потребах, досягненні цілей і ментальних репрезентаціях, пропонуючи новий погляд на розвиток і роль виховання.

Основні теорії мотивації

Соціально-когнітивна теорія: Вона підкреслює роль особистих, поведінкових та екологічних факторів у мотивації. Важливими елементами є цілі, самооцінка прогресу, соціальні порівняння, цінності та очікування результатів

Теорія очікувань Врума: Ця теорія фокусується на тому, як очікування людей щодо результатів впливають на їхню мотивацію. Вона підкреслює важливість сприйняття цінності завдань та очікуваних витрат.

Теорія потреб Маслоу: Відновлена в сучасному контексті, ця теорія розглядає мотивацію через призму еволюційно обґрунтованих

фундаментальних мотивів, які об'єднують функціональні, розвиткові та проксимальні рівні аналізу

Теорія справедливості: Вона акцентує увагу на сприйнятті справедливості в організаційних контекстах і як це впливає на мотивацію працівників

Теорія цілей: Ця теорія підкреслює важливість постановки цілей для підвищення мотивації та продуктивності. Вона вважається однією з найважливіших у контексті робочої мотивації

1.1.2.2. Сучасні підходи до розуміння мотивації.

Сучасні теорії мають різні підходи, котрі пояснюють через, що люди обирають як діяти, або продовжують діяти певним чином. Основні теорії котрі виділяють у сучасних дослідженнях: соціально-когнітивна теорія, теорія очікувань Врума, теорія потреб Маслоу, теорія справедливості та теорія цілей.

Інтеграція та нові підходи

Теоретична інтеграція: Сучасні дослідження намагаються об'єднати різні теорії у дану теорію, яка включає як свідомі так і підсвідомі.

Теорія тимчасової мотивації (ТМТ) : об'єднує різноманітні підходи, такі як пікоекономіка та теорія очікувань, для пояснення мотивації у різних контекстах.

Тобто, сучасні теорії мотивації включають різні підходи та є багатогранними, котрі враховують як зовнішні так і внутрішні фактори. Вони окреслюють важливість потреб індивіда, очікувань, цілей та сприйняття своєї особистості. Інтегрування цих теорій допомагає створити комплексне розуміння мотивації та мотивування, що є важливим для застосування на практиці у різних сферах, у нашому випадку це освіта та виховання.

1.2.Психологічні аспекти формування мотивації у практичній діяльності.

1.2.1. Вплив референтної особи на індивідуальну мотивацію.

Референтна особа може мати великий вплив на мотивацію людини. Референтна особа - це персона, котру певна людина може вважати для себе певним прикладом, а в деяких випадках еталоном , з котрого можна брати приклад та розраховувати на підтримуючи допомогу. Вплив референта на мотивацію може бути як позитивним так і негативним, залежно від характеру даного впливу.

Мотивація через ідентифікацію:

У даному виді мотивації індивід ідентифікує досягнення та успіхи референта як цільові, це може ставати сильним джерелом мотивації. Особливо це може бути важливо коли референта особа є авторитетом.

Підтримка та об'єднання:

Референт може стати джерелом підтримки, що допомагає зберегти мотивацію. При відчутті підтримки людина підтримує у собі впевненість та емоційний комфорт.

Тиск соціуму:

При розгляді з іншого боку референт може чинити певний соціальний тиск, котрий також впливає на мотивацію. Певні очікування референта можуть викликати бажання відповідати цим очікуванням.

Амбіції та конкуренція:

Якщо референтна особа представляє високий стандарт досягнень, це може бути стимулом для підвищення власних стандартів та зусиль.

Негативний вплив:

З іншого боку референт може мати негативний вплив, виявляючи критику або відсутність підтримки, це може призвести до зниження або навіть втрати мотивації.

1.2.2. Психологічні механізми формування мотивації через референтну особу.

Формування мотивації з допомогою референтної особи включає різні психологічні механізми.

1. Ідентифікація:

Це процес прийняття цінностей та понять референтної особи. Якщо особа вважає референта подібним до себе, то вона може бажати досягти подібних досягнень або набути певних якостей, це може бути джерелом мотивації.

2. Моделювання:

У даному механізмі модель поведінки референта використовується як приклад. Персона спостерігаючи за діями та досягненнями референтної особи, використовуючи їх як модель для своєї поведінки.

3. Співставлення:

Це порівняння себе та референта, порівнювання досягнень та навичок, що може викликати бажання покращити себе та долати певні перешкоди.

4. Підтримка та визнання:

Бажання в отриманні підтримки та визнання та отримання цих потреб викликає позитивні емоції та бажання працювати над собою і надалі.

1.3. Теоретичні моделі впливу референтної особи на мотивацію.

1.3.1. Моделі психологічного супроводу референтної особи.

Супровід референтної особи є важливим елементом для підтримки та в досягненні цілей та розвитку індивіда. У Таблиця 1. я хочу навести декілька моделей психологічного супроводу референтної особи:

Таблиця 1. Моделі психологічного супроводу референтної особи.

1	Визначення цілей та мети	Розробка мети та конкретних цілей. Для того, щоб створити чітку основу психологічного супроводу референтна особа та індивід можуть спільно визначати, що конкретно вони бажають досягти.
2	Обмін досвідом та враженнями	Референт ділиться досвідом та викликами які він пройшов, розповідаючи стратегії які вона використовувала для подолання труднощів.
3	Визначення та підтримка індивідуальних сильних сторін	Референт може допомагати у ідентифікованні своїх сильних сторін та їх розвитку.
4	Надання психологічної підтримки.	Референтна особа допомагає у кризових ситуаціях, надає емоційну підтримку, сприяючи його психологічному комфорту
5	Саморефлексія	Референтна особа сприяє рефлексії над власними вдачами та подоланням труднощів.
6	Визначення спільно викликів та цілей	Робота над цілями та стратегіями забезпечує безперервний розвиток та підтримку.
7	Взаємна корекція стратегій	Референтна особа може давати вказівки для покращення стратегій індивіда. Важливо, щоб співпраця була взаємовигідною та сприяла розвитку обох сторін.

1.3.2. Модель структурованого навчання та мотивації.

Модель структурованого навчання та мотивації включає в себе певний підхід до подачі інформації та сприяє розвитку інформації. Нижче у Таблиця 2. я хочу навести загальну структуру такої моделі

Таблиця 2. Модель структурованого навчання та мотивації

1	Визначення мети та цілей	Формування чітких та досяжних цілей. Індивід повинен розуміти, що їм слід досягти, мати стимул.
2	Систематичне та послідовне подання матеріалу	Викладання повинно бути логічно організованим та структурованим для розуміння учасників навчання.
3	Врахування індивідуальних потреб	За можливості адаптування матеріалу до різних індивідуальних потреб кожної дитини, сприяє більшій залученості та мотивації.
4	Активна взаємодія та участь	Забезпечення практичних вправ та співпраці сприяє підвищенню зацікавленості дітей у процесі.
5	Підтримка позитивного психологічного клімату	Створення атмосфери довіри та підтримки, допомагає підтримувати високий рівень мотивації.
6	Формування системи нагород та визнання за досягнення	Підкреслення успіхів та визнання зусиль стимулює подальший розвиток мотивації.

Висновок до Розділу 1:

У даному розділі ми дослідили теоретичні засади щодо ролі референтної особи у формуванні мотивації. Отож референтна особа є ключовим концептом у психології та соціології, вони є важливими точками посилення для інших осіб. Референт допомагає формувати самоідентичність, розуміти пріоритети у житті та розробляти плани для подолання труднощів. Референтною особою виступати може не тільки реальною людиною (батьки, вчителі або друзі) а й імагінарною постаттю, яку індивід міг вибрати у книзі, фільмі або у ідеалізації певної персоналії. Референт допомагає у формуванні цінностей та корегувати поведінку і самооцінку, у розвитку мотивації до навчання і самореалізації. Значення цієї особи набуває особливої важливості у дітей та підлітків, у цьому віці формується база ідентичності особи, а сфера мотивації перебуває у процесі активного становлення. Позитивний вплив референта може сприяти підвищенню самооцінки, розвитку самовпевненості, формуванню планів на життя. Вона виступає як наставник, зразок для наслідування, допомагаючи адаптуватись до соціуму та його викликів. Референтна особа виступає не тільки рольовою моделлю, але й джерелом натхнення, підтримуючи зростання особистісних цінностей і стійких мотиваційних установок.

Роль референтної особи можна розглядати через призму декількох ключових аспектів. По-перше, ідентифікація допомагає людині створювати прагнення досягати певних результатів, що узгоджуються з її певними поняттями про ідеал. По-друге, поведінка референтної особи, реальна або ідеалізована, набуває статусу взірця для формування своїх стратегій для досягнення власних цілей. По-третє вона забезпечує психоемоційну підтримку, що є першорядною умовою для підтримання високого рівня мотивації. По-четверте, за допомоги позитивної оцінки чи визнання з боку референта людина отримує додаткову впевненість у своїх силах, що

стимулює її реалізувати свої здібності та прагнення. Ці аспекти, у сукупності, створюють сприятливе середовище для особистісного зростання.

Аналіз мотивації з теоретичної точки зору дозволяє виділити два основних напрями її вивчення: класичний та сучасний підходи. Класичні теорії: ієрархія потреб Маслоу, теорія Герцберга чи модель Мак-Грегора, формують базу для розуміння та пояснення людських потребі процесів мотивації. Вони забезпечують мотивацію, зосереджуючись на базових факторах та умовах. Маслоу підкреслює значення задоволення базових потреб людини, таких як безпекові чи фізіологічні, перед переходом до вищого рівня самореалізації. У випадку сучасних підходів, такі як теорія самовизначення, теорія очкувань, фокусуються на внутрішніх та зовнішніх чинниках, котрі впливають на мотивацію, та підкреслюють її динамічний характер. Вони розглядають мотивацію, як результат взаємодії між індивідуальними особливостями, цінностями й соціально-культурним контекстом.

Вплив референтної особи на формування мотивації на практиці здійснюється через кілька ключових механізмів. Зокрема, це, наставництво, яке включає у себе допомогу, підтримку та рекомендації у визначенні цілей та завдань; спільне планування цілей, що відповідають бажанням та інтересам людини; визнання успіхів, котре підсилює мотивацію через позитивну оцінку досягнень. Завдяки даним механізмам забезпечується розвиток самостійності, самовпевненості у власних силах і прагнення досягання нових висот. Моделі психологічного супроводу й структурованого навчання, які враховують індивідуальні особливості, вікові етапи розвитку й соціальний контекст, створюють необхідне середовище для формування внутрішньої мотивації. Особливу увагу слід приділяти молоді, яка перебуває в складних життєвих умовах, адже для них референтна особа стає ключовим джерелом підтримки та керівництва.

Узагалі, референтна особа є невід'ємним елементом формування мотивації та розвитку особистості, діючи як наставник, підтримка й взірць для

наслідування. Її вплив, поєднаний із теоретичними моделями мотивації та сучасними практиками, відкриває широкі можливості для досягнення життєвих і професійних цілей. Інтеграція цього підходу в практичну діяльність сприяє розкриттю потенціалу особистості, зміцненню її психологічного благополуччя та побудові успішного майбутнього.

Визначивши ключову роль референтної особи у формуванні мотивації робимо висновок, що її вплив зазвичай є вирішальним фактором у підтримці та стимулюванні особистісного розвитку та мотивації.

Розглянуті різні механізми, через які референт впливає на мотивацію, зокрема ідентифікація, співставлення, моделювання, соціальний тиск, об'єднання та підтримка. Кожен з вказаних механізмів допомагає формувати та підтримувати мотивацію на високому рівні.

Наголошено на необхідності індивідуального підходу. Різні особистості можуть по-різному реагувати та взаємодіяти з референтною особою, тому важливо враховувати індивідуальні особливості.

Розділ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ РЕФЕРЕНТНОЇ ОСОБИ У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1.Методологія емпіричного дослідження.

2.1.1. Вибір методів та інструментів дослідження.

Для вивчення ролі референтної особи в формуванні мотивації в практичній діяльності у дітей соціально вразливих категорій використовується метод: спостереження.

Основною метою спостереження є визначення специфіки поведінки дітей у ситуаціях, коли вплив референтної особи проявляється найбільш яскраво.

Важливим елементом у дослідженні буде спостереження за дітьми під час практичної діяльності. Цей етап дозволить отримати об'єктивні дані, щодо їх взаємодії з референтною особою та виявити конкретні витoki мотивації. Під час спостереження детально реєструється взаємодія дітей з референтною особою, їх реакції на різні ситуації. Також фіксується як, діти працюють під наглядом та допомогою референтної особи та без неї, способи наслідування поведінки або прийняття рішень під її впливом.

Спостереження проводитиметься у двох форматах: природне спостереження та змодельовані ситуації.

Під час природного спостереження фіксується поведінка респондентів у реальних умовах: під час навчання, роботи в команді, участі у громадських заходах або інших соціальних активностях, де буде присутня референтна особа.

Під час змодельованих ситуацій дослідження проводиться за більш контрольованих умов. Будуть створюватись експериментальні ситуації, де діти будуть виконувати завдання за умов участі або відсутності референта. Це дозволить оцінити різницю в рівні мотивації, активності та впевненості.

Також під час збору даних буде приділено особливу увагу вивченню способів емоційної підтримки, котру надає референтна особа, також реакції

дітей на заохочення чи корекцію їх дій. Будуть фіксуватися як вербальні, та і не вербальні прояви комунікації, котрі сприяють активізації внутрішніх мотивів дітей до діяльності. Також будуть проводитись спостереження за тим, як діти сприймають нові завдання та чи проявляють ініціативу за умов наявності або відсутності референтної особи.

2.1.2. Визначення гіпотези дослідження

Основна гіпотеза полягає у тому, що референтна особа має позитивний вплив на мотивацію дітей з особливостями, котрі перебувають у Тетерівському дитячому будинку-інтернаті, сприяючи їх особистісному розвитку, підвищенню самооцінки та формуванні прагнень до самореалізації.

Також я припускаю, що діти котрі мають референта, демонструють вищий рівень мотивації у творчій, навчальній та соціальній діяльності; емоційна підтримка та заохочення з боку референта сприяють підвищенню впевненості у собі та власних силах дітей; створення середовища, що базується на принципах довіри та підтримки, підвищує ефективність впливу референтної особи на мотиваційну сферу дітей; відсутність референтної особи або її негативний вплив може знижувати рівень мотивації дітей, це може виявлятися у пасивності, униканні взаємодії чи відсутності інтересу до навчання.

Дослідження також розгляне вплив вікових особливостей на взаємодію дітей з референтною особою, зокрема чи існує відмінність у сфері мотивації у дітей різного віку.

2.1.3. Організація процесу збору та обробки даних.

Процес збору та обробки даних у дослідженні був ретельно спланований для забезпечення систематичності та точності аналізу. Основна увага приділялася не тільки збору інформації, але й її належній організації, класифікації, фільтрації, та інтерпретації.

Збір даних проводився у декілька етапів, котрі наведені в Таблиця 3.

Таблиця 3. Етапи збору інформації

1	Підготовчий етап	Визначення конкретної вибірки респондентів, а також вибір методів, які відповідатимуть цілям дослідження.
2	Етап збору даних	Дані збиратимуться у природних умовах, щоб мінімізувати вплив на поведінку респондентів. Це включає спостереження за практичною діяльністю та фіксація поведінки.
3	Етап структурування зібраної інформації	Після збору дані будуть організовуватися за певними категоріями: - Тип взаємодії з референтною особою (підтримка, корекція дій, демонстрація зразка поведінки) - Мотиваційна активність (виявлення рівня ініціативності, зацікавленості та впевненості у собі.) - Контекст взаємодії (ситуації, в котрих взаємодія була найбільш продуктивною.)

Крім заявлених етапів, на останньому етапі буде проведено порівняння результатів спостережень із наявним теоретичним уявленням, щодо впливу соціального середовища на мотивацію дітей. Також я планую створити таблиці, котрі відображатимуть динаміку змін у мотивації та поведінці дітей залежно від контексту взаємодії.

Аналіз збору та обробки даних

Дані котрі будуть отриманні в ході дослідження, оброблятимуться з використанням наступних методів:

1. Кількісний аналіз. Проводитиметься підрахування частоти прояву певних показників, наприклад, кількостей ситуацій, під час яких діти демонструватимуть ініціативу за підтримки та без підтримки референтної особи.

2. Якісний аналіз. Необхідно буде провести аналіз вербальних і не вербальних поведінкових проявів. Наприклад: емоційний тон взаємодії,

рівень самостійності та відповідальності, зміна мотивації залежно від ситуації.

3. Інтерпретація результатів. Буде виявлено закономірності між типом взаємодії з референтною особою та рівнем мотивації дітей.

У процесі аналізу будуть враховані індивідуальні особливості кожного з дітей, такі як рівень базової самооцінки, попередній досвід взаємодії з дорослими, також бар'єри у комунікації котрі можливо будуть впливати на ефективність роботи референтної особи.

Висновок до Розділу 2.

Методологія даного дослідження є одним з ключових етапів, котрий забезпечує успішність проведення емпіричного аналізу, адекватність зібраних даних та достовірність інтерпретації результатів. У контексті дослідження ролі референтної особи у формуванні мотивації дітей соціально вразливих категорій, основна методологія має забезпечувати точність і глибину оцінки впливу соціальної взаємодії на мотиваційні та поведінкові аспекти розвитку дітей.

Теоретична основа дослідження базується на сучасних концепціях соціального навчання особистісного розвитку та мотивації. Однією з основних теорій є теорія соціального навчання А.Бандури, котра пояснює, що люди засвоюють поведінкові моделі через спостереження, соціальне підкріплення та наслідування. У даному випадку референтна особа виступає як модель, котра демонструє зразок поведінки, впливаючи на формування внутрішньої мотивації людей. Важливим доповненням є ієрархія потреб Маслоу, відповідно до котрої задоволення потреби у соціальній належності та підтримці, сприяє формуванню самооцінки та прагнення до самореалізації.

Метод спостереження було обрано основним способом збору даних, оскільки він дозволяє фіксувати природну поведінку дітей у різних ситуаціях і аналізувати вплив референтної особи на їх мотивацію. Спостереження дає можливість вивчати типи взаємодії між дітьми та референтом, це включає в себе емоційну підтримку, корекцію дій та поведінки, також оцінювати рівень ініціативності, зацікавленості та впевненості дітей.

Дослідження передбачає два формати спостереження: природне спостереження та змодельовані ситуації. Природне спостереження передбачає проведення у звичних умовах для дітей, таких як навчання, робота у командах, щоб мінімізувати вплив дослідника на поведінку респондентів. Змодельовані ситуації створюються з певними умовами, де діти виконують завдання за участі або відсутності референта, що дозволяє

порівняти рівень мотивації від контексту взаємодії. Збір даних організовуватиметься у кілька етапів. На підготовчому етапі визначатиметься вибірка респондентів, плануються ситуації, інструменти для фіксації даних. На основному етапі проводиться реєстрація поведінки дітей під час взаємодії з референтною особою, котрі вказують на зміни у мотиваційній сфері. Завершальний етап передбачає структурування та аналіз зібраних даних.

Основна гіпотеза дослідження полягає у тому, що референтна особа має позитивний вплив на мотивацію дітей, сприяючи їх особистісному розвитку, підвищенню самооцінки та формуванню прагнень до самореалізації. Зокрема, передбачається, що діти, котрі взаємодіють із референтом, демонструють вищий рівень мотивації в навчальній, творчій та соціальній діяльності. Емоційна підтримка та заохочення від референта сприяють підвищенню впевненості у собі а у своїх силах, тоді як відсутність референтної особи або його негативний вплив можуть знижувати рівень мотивації, викликавши пасивність, уникаючи взаємодії чи втрату інтересу до навчання.

Ретельно продумана методологія є базисом для отримання достовірних результатів, котрі дозволяють детально вивчити вплив референтної особи на мотивацію та поведінку дітей. Завдяки поєднанню двох видів спостереження, це дослідження сприятиме глибшому розумінню соціальної ролі референтної особи у житті дітей із соціально вразливих категорій.

Розділ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ РЕФЕРЕНТНОЇ ОСОБИ У ТЕТЕРІВСЬКОМУ ДИТЯЧОМУ БУДИНКУ-ІНТЕРНАТІ.

3.1. Організація та проведення емпіричного дослідження ролі референтної особи.

Емпіричне дослідження включало три основні етапи : підготовчий, психодіагностичний та аналітичний.

Завданням першого, тобто підготовчого етапу було дослідження психологічних особливостей дітей, котрі базовані на аналізі поведінки дітей у Тетерівському дитячому будинку-інтернаті, визначенні основних критеріїв відбору емпіричної бази для подальшого психодіагностичного дослідження, обґрунтовані вибірки досліджуваних, також визначення мети та завдання дослідження і підборі відповідних для дослідження методик. В ході формування вибірки враховувалися рекомендації працівників закладу, це допомогло сформувати репрезентативну групу.

Психодіагностичний етап передбачає збір всіх даних, котрі підлягають вивченню, за допомогою стандартної процедури обробки результатів. Усі респонденти перебували у однакових умовах, це забезпечує об'єктивність і надійність отриманих даних.

Аналітичний етап включає обробку зібраної інформації, статистичний аналіз, інтерпретацію результатів, формулювання висновку про психологічні особливості підопічних та узагальнення теоретичних і емпіричних результатів дослідження. Щоб оптимізувати процес було використано методику спостереження, котра стала основним методом збору даних, оскільки дозволяло напряду фіксувати процеси та взаємодії у природному середовищі підопічних та референтної особи.

Дослідження проводиться на базі Тетерівського дитячого будинку-інтернату. Загальна кількість респондентів становить шість осіб.

Метою дослідження є аналіз ролі референтної особи у закладі, оскільки вона займає важливу роль у забезпеченні ефективної організації роботи в

установі, комунікації між персоналом та підопічними, що сприяє їх соціальній адаптації.

Задля досягнення мети дослідження було здійснено підбір методик, формування вибірки також проведено емпіричне дослідження методом спостереження. Результати оброблялися та аналізувалися згідно сучасних вимог психодіагностики з урахуванням сучасних вимог та внутрішніх факторів, які впливають на якість діагностичної інформації.

3.2. Обробка та інтерпретація результатів емпіричного дослідження.

У дослідженні брало участь шість підопічних Тетерівського дитячого будинку-інтернату. Основною методикою дослідження стало спостереження, котре дозволяло безпосередньо фіксувати процес взаємодії між дітьми та референтною особою, а також аналізувати реакції поведінки вихованців у різних ситуаціях.

Процес спостереження включав три основні етапи:

На підготовчому етапі проводилося ознайомлення з розкладом роботи референтної особи та розроблено план спостерігання з ключовими аспектами оцінки. Під час збору даних спостереження відбувалося у різні часи доби, аби охопити весь спектр діяльності референтної особи та фіксації різних видів взаємодії. Для збору даних були використані такі техніки, як анотація взаємодії, фіксування поведінкових реакцій підопічних на дії референта та аналіз співпраці між персоналом закладу та дітьми. Зібрані дані були проаналізовані, класифіковані за категоріями та інтерпретовані для визначення ефективності роботи референтної особи та виявлення проблематичних аспектів.

Схема 1. Основні функції референтної особи

Таблиця 4. Кількість годин взаємодії дітей з референтними особами протягом тижня.

Дитина.	Група.	Вік.	Кількість годин.	Примітки.
А.	1	18	8	Низька активність.
Б.	1	23	11	Активна взаємодія.
В.	1	27	15	Високий рівень комунікації.
Г.	2	31	12	Активна взаємодія.
Д.	2	34	5	Пасивна участь.
Е.	2	36	5	Пасивна участь.

Отож, можемо зробити висновок, що у групі номер 1 (18-27 років) кількість годин взаємодії дітей з референтною особою є 11 годин, тим часом як у групі номер 2 (31-36 років) середня кількість 7 годин. Це свідчить про те, що молодші діти мають більшу кількість годин взаємодії з референтною особою, що може бути пов'язано з їх більшою потребою у соціалізації та емоційній підтримці.

Вплив референтної особи на соціальні навички.

Таблиця 5. Оцінка соціальних навичок респондентів (за п'ятибальною шкалою)

Дитина	Вміння спілкуватися.	Взаємодія у групі.	Емоційна стабільність.	Загальний рівень.
А.	5	5	5	5
Б.	3	4	4	3,6
В.	2	3	3	2,6
Г.	5	3	3	3,6
Д.	4	5	5	4,6
Е.	2	3	2	2,3

Дитина А демонструє найвищий рівень соціальних навичок, отримавши максимальні оцінки в усіх категоріях. Це вказує на те, що дитина виражає найвищий рівень взаємодії з референтною особою, котра сприяє розвитку її комунікаційних та емоційних навичок.

Дитина Д також демонструє високий рівень - 4,6. Особливо добре розвинені навички емоційної стабільності та взаємодії у групі. Проте показує нижчий показник в умінні спілкуватися, це вказує на те, що є необхідність у індивідуальній роботі в цьому напрямку.

Діти Б та Г мають середній рівень соціальних навичок - 3,6. Ці діти потребують додаткової уваги з боку референтної особи, аби покращити показники їх взаємодій у групі та емоційної стабільності.

Діти В та Е одержали найнижчі бали в усіх категоріях (2,3 та 2,6), Це свідчить про низький рівень соціалізації та емоціональної стабільності, це може бути наслідком недостатньої або не ефективної взаємодії з референтною особою, даним респондентам потрібен індивідуальний підхід, включаючи додаткові години взаємодій та застосування спеціально

підібраних методик, котрі будуть спрямовані на розвиток їх соціальних навичок.

Підтримка вихованців

Таблиця 6. Оцінка підтримки вихованців.

Показник.	Оцінка (Від 1 до 5.)	Коментар.
Своєчасна допомога у навчанні.	4	Допомога надається вчасно, іноді потребує швидшої реакції.
Психологічна підтримка.	5	Високий рівень чутливості і підтримки.
Організація позакласних заходів.	3	Часто виникають затримки в організації.
Вирішення індивідуальних проблем.	4	Ефективне вирішення проблем, але іноді потребує більше часу.

Референтна особа активно підтримує вихованців, забезпечуючи їх необхідною допомогою у навчанні та надає психологічну підтримку. Однак організація позакласних заходів потребує вдосконалень задля підвищення ефективності. Позакласні заходи відбуваються часто, але зазвичай виникають затримки у організаційних питаннях. У більшості випадків затримки стаються через поведінку підопічних, але референт надає їм вчасно психологічну підтримку.

Проблеми і виклики.

Таблиця 7. Проблеми і виклики.

Проблема.	Оцінка важливості (від 1 до 5.)	Коментар.
Не регулярна комунікація між підрозділами.	3	Може впливати на загальну ефективність.
Недостатня кількість часу на індивідуальну підтримку.	4	Спроби для більш ефективного управління часом.

Відсутність комунікації між працівниками закладу впливає на оперативність вирішень проблем вихованців. Це можна вирішити шляхом впровадження чітких протоколів комунікацій.

Велика кількість і обмежена кількість персоналу ускладнюють забезпечення якісної індивідуальної підтримки. Для оптимізації необхідно залучати волонтерів чи додаткових спеціалістів котрі можуть покращити ситуацію.

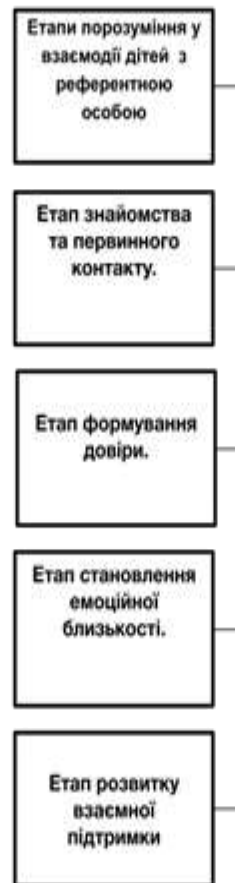
Психоемоційний стан дітей: порівняння з референтною особою та без.

Таблиця 8. Психоемоційний стан дітей

Діти з референтною особою.	Діти без референтної особи.
Емоційна стабільність та впевненість. Давності референтної особи діти відчують почуття захищеності та емоційної підтримки. Діти, які взаємодіють з референтною особою, можуть відкрито висловлювати свої емоції переживання. Вони впевнені в собі та своїх можливостях.	Ізоляція та почуття самотності. Діти без референтної особи часто проявляють емоційну ізоляцію. Вони мають складнощі у спілкуванні з оточуючими людьми. Що може спричинити розвиток почуття самотності.
Позитивний вплив на соціалізацію.	Складнощі у соціальній адаптації.

Діти, які взаємодіють з референтною собою, зазвичай не мають труднощів у спілкуванні. Вони можуть налагоджувати стосунки з ровесниками та працівниками закладів. Дані діти є менш схильними до конфліктів та частіше беруть участь у колективних заходах.	Діти без референтної особи часто мають труднощі у спілкуванні їм, важко налагодити стосунки не тільки з ровесниками, а й працівниками подібних закладів. Зазвичай це спричиняє конфлікти або небажання брати участь у групових активностях.
Зниження рівня тривожності. Діти з референтною особою мають низький рівень тривожності, оскільки вони отримують постійну емоційну підтримку та у будь якій ситуації можуть звернутися за допомогою. Це зменшує ризик розвитку депресії, агресії чи апатії.	Нестабільність настрою та тривожність. Недостатня кількість емоційної підтримки у дітей часто спостерігається підвищений рівень тривожності, які проявляються у вигляді агресії та апатії. Це обумовлюється тим, що діти не мають прикладу для наслідування у вираженні своїх емоцій і це погіршує їх здатність до саморегуляції емоцій.
Підтримка у формуванні самооцінки. Референтна особа допомагає дітям у формуванні позитивної самооцінки у дітей. Діти відчують себе цінними та важливими, це сприяє їхньому емоційному розвитку та більше мотивації до навчання.	Психологічні захисні механізми. Такі діти для захисту від емоційного болю можуть виробляти різні психологічні захисні механізми. Це може бути уникання або заперечення своїх проблем створення уявних стосунків. Методи тимчасово зменшують тривогу, але заважають повноцінному емоційному розвитку дітей.

Схема 2. Етапи порозуміння у взаємодії дітей Тетерівського дитячого будинку інтернату з референтною особою.

Процес встановлення порозуміння між дітьми та референтною особою є невід'ємною частиною їх налагодження стосунків. Цей процес можна умовно поділити на 4 пункти.

1.Етап знайомства.

На даному етапі проходить знайомство дітей з референтною особою. Дитина може проявляти недовіру та емоційно закриватися. Також необхідно звернути увагу на емоційний стан дітей. Будувати спілкування має будуватися обережно, потрібно створювати гарне враження та створити умови безпечного та відкритого спілкування. Важливо бути терплячим та давати час дитині адаптуватися до нової людини. Дитина може не знати, як взаємодіяти з новою людиною і може тримати емоційну дистанцію.

2.Етап формування довіри.

При постійній емоційній підтримці дитина поступово починає довіряти референтній особі, більше відкривається для спілкування, починає ділитися своїми думками, почуттями та проблемами. Дитина починає відчувати, що її приймають та не засуджують. Це сприяє формуванню позитивної самооцінки.

3.Етап становлення емоційної близькості.

Після формування базової довіри дитина та референтна особа вступають у фазу глибшого емоційного зв'язку, дитина проявляє більшу зацікавленість у взаємодії. Референтна особа стає важливою людиною в житті дитини, також вона починає проявляти свої почуття, відкрито довіряє референту.

4.Етап розвитку взаємної підтримки.

Взаємини між дитиною та референтною особою стають двосторонніми. Дитина починає не лише отримувати цінну підтримку, але й почуття довіри та співпереживання. Дитина відчуває емоційну впевненість у собі та у своїх можливостях.

3.3.Заходи, щодо вдосконалення взаємодії між дітьми та референтними особами.

Взаємодія між дітьми та референтними особами є важливою частиною емоційного та соціального розвитку дітей. Нижче в Таблиці 9. наведено кілька важливих заходів, котрі можуть сприяти вдосконаленню стосунків між дітьми та референтами.

Таблиця 9. Приклади заходів для вдосконалення взаємодії.

Назва заходу.	Мета заходу.	Приклади заходів.	Очікуваний результат.
Організація тренінгів для референтних осіб.	Підвищення компетентності референтних осіб у питаннях психологічного розвитку дітей для ефективного спілкування.	- Введення тренінгів з основ дитячої психології. - Введення тренінгів та вивчення методик підтримки дітей, які, пережили психологічні травми чи мають труднощі у соціалізації.	Референтні особи будуть більш підготовленими до спілкування з дітьми та зможуть краще підтримувати їх емоційно.
Індивідуальний підхід до кожної дитини.	Забезпечення індивідуального підходу до кожної дитини.	- Розробка індивідуальних планів навчання кожної дитини з урахуванням їх особливостей.	Даний захід допоможе підібрати необхідні плани для навчання, спілкування та взаємодії з дітьми враховуючи особливості кожної дитини.

Назва заходу.	Мета заходу.	Приклади заходів.	Очікуваний результат.
Впровадженн я групової терапії та командної роботи.	Покращення навичок взаємодії дітей між собою та з референтними особами.	- Проведення групових ігрових занять. - Участь у групових активностях таких як арт-терапія творчі майстер класи спортивні ігри. - Створення ініціативних груп, де діти зможуть обирати собі творчі проекти.	Підвищення рівня взаємодії між дітьми та референтними особами.
Моніторинг та зворотний зв'язок.	Регулярне оцінення ефективності взаємодії та виявлення можливих проблем у стосунках між дітьми та референтами.	- Проведення регулярних опитувань та спостережень. - Залучення психологів до спостережень та аналізу розвитку стосунків між дітьми та референтами.	Постійне вдосконалення процесу взаємодії, завдяки чому діти отримують якісну емоційну підтримку та допомогу.

Висновок до Розділу 3.

Роль референтної особи у Тетерівському дитячому-будинку інтернаті свідчать про її ключову роль у формуванні емоційних та соціальних навичок вихованців, сприянні їх адаптації до соціального середовища та забезпечення психологічної стабільності. Емпіричне дослідження охоплювало три етапи: підготовчий, психодіагностичний та аналітичний, це дало змогу отримати цілісну картину впливу референта на розвиток дітей. Основним методом дослідження було вибрано спостереження, котре дозволило фіксувати взаємодію між дітьми та референтною особою у природних умовах.

Результати дослідження показують, що діти, котрі активно взаємодіють з референтом, демонструють вищі показники соціалізації, емоційної стабільності та самовпевненості. До прикладу дитина а показу найвищі результати взаємодії з референтною особою, отримала найбільші оцінки у таких сферах, як уміння спілкуватися, взаємодія у групах та емоційна стабільність. В той час діти, котрі мали обмежений контакт з референтною особою, виявляють нижчий рівень соціальних навичок і частіше демонструють емоційну ізоляцію, тривожність та мають труднощі у взаємодії з іншими. Це підтверджує важливість референтної особи для дітей.

Аналіз кількості годин взаємодії дітей з референтною особою показав, що молодші діти більше потребують допомогу у соціалізації та емоційній підтримці, це відображається у більшій кількості годин взаємодії.

Окрім безпосередньої взаємодії, важливим аспектом ролі референтної особи є її вплив на психоемоційний стан дітей. Діти з якими співпрацює референтна особа, демонстрували вищий рівень емоційної стабільності, впевненості у собі та нижчий рівень тривожності. Вони частіше беруть участь у колективних заходах та мають позитивну самооцінку і є менш схильними до конфліктів.

Натомість діти, котрі не отримують достатньої уваги з боку референта, частіше стикаються з емоційною ізоляцією, нестабільністю настрою та складнощами у соціальній адаптації. Це свідчить про те, що референтна особа виконує функцію не лише наставника, а й стає ключовою емоційною опорою для дітей.

Попри загальний позитивний вплив референтної особи, було визначено певні проблеми, котрі потребують вирішення. Зокрема недостатня кількість часу задля індивідуальної підтримки дітей, низька оперативність організації позакласних заходів і нерегулярна комунікація між підрозділами.

Також треба приділити значну увагу впровадженню нових заходів для вдосконалення взаємодії між дітьми та референтними особами. Для прикладу, це може бути організація тренінгів для референтів, індивідуальний підхід до кожної дитини, впровадження групової терапії.

Таким чином, референтна особа в умовах дитячого будинку - інтернату виконує багатогранну роль, яка охоплює надання емоційної підтримки, сприяння соціалізації, допомогу у вирішенні навчальних та особистісних проблем. Ефективна взаємодія з референтною особою є основним фактором успішної адаптації дітей до соціального середовища та розвитку їх емоційної стабільності.

ВИСНОВКИ

Уданому дослідженні було проведено комплексний аналіз ролі референтної особи у формуванні мотивації та розвитку особистості дітей соціально вразливих категорій, зокрема в умовах Тетерівського дитячого будинку-інтернату.

Теоретичне вивчення ролі референтної особи дозволило визначити, що вона є ключовим аспектом у психології та соціології, який відіграє важливу роль у формуванні цінностей, поведінки та мотивації.

Референтною особою може бути як реальна людина так і уявна постать. Її вплив набуває великого значення в період дитинства, коли відбувається активне становлення ідентичності та мотивації. Позитивний вплив допомагає дітям підвищити самооцінку, розвиваючи впевненість у собі та своїх можливостях.

Аналіз мотивації з теоретичної точки зору дозволяє виділити два основних напрями її вивчення: класичний та сучасний підходи. Класичні теорії: ієрархія потреб Маслоу, теорія Герцберга чи модель Мак-Грегора, формують базу для розуміння та пояснення людських потребі процесів мотивації. Вони забезпечують мотивацію, зосереджуючись на базових факторах та умовах. Маслоу підкреслює значення задоволення базових потреб людини, таких як безпекові чи фізіологічні, перед переходом до вищого рівня самореалізації. У випадку сучасних підходів, таких як теорія самовизначення, теорія очкувань, фокусуються на внутрішніх та зовнішніх чинниках, котрі впливають на мотивацію, та підкреслюють її динамічний характер. Вони розглядають мотивацію, як результат взаємодії між індивідуальними особливостями, цінностями й соціально-культурним контекстом.

Методологія дослідження, базується на емпіричному вивченні впливу референтної особи, яка будується на основі сучасних концепцій соціального навчання особистісного розвитку та мотивації. Однією з основних теорій є теорія соціального навчання А.Бандури, котра пояснює, що люди засвоюють

поведінкові моделі через спостереження, соціальне підкріплення та наслідування. У даному випадку референтна особа виступає як модель, котра демонструє зразок поведінки, впливаючи на формування внутрішньої мотивації людей. Важливим доповненням є ієрархія потреб Маслоу, відповідно до котрої задоволення потреби у соціальній належності та підтримці, сприяє формуванню самооцінки та прагнення до самореалізації. Основним методом збору даних було обрано спостереження, воно дозволило фіксувати природну поведінку дітей під час їх взаємодії з референтними особами, оцінювати ініціативність, зацікавленість та рівень соціалізації. Дослідження охопило природне спостереження у звичних умовах та ситуаціях, котрі допомогли оцінити мотиваційні зміни залежно від характеру взаємодії з референтною особою.

Результати дослідження показують, що діти, котрі активно взаємодіють з референтом, демонструють вищі показники соціалізації, емоційної стабільності та самовпевненості. До прикладу дитина а показу найвищі результати взаємодії з референтною особою, отримала найбільші оцінки у таких сферах, як уміння спілкуватися, взаємодія у групах та емоційна стабільність. В той час діти, котрі мали обмежений контакт з референтною особою, виявляють нижчий рівень соціальних навичок і частіше демонструють емоційну ізоляцію, тривожність та мають труднощі у взаємодії з іншими. Це підтверджує важливість референтної особи для дітей.

Аналіз кількості годин взаємодії дітей з референтною особою показав, що молодші діти більше потребують допомогу у соціалізації та емоційній підтримці, це відображається у більшій кількості годин взаємодії.

Окрім безпосередньої взаємодії, важливим аспектом ролі референтної особи є її вплив на психоемоційний стан дітей. Діти з якими співпрацює референтна особа, демонстрували вищий рівень емоційної стабільності, впевненості у собі та нижчий рівень тривожності. Вони частіше беруть

участь у колективних заходах та мають позитивну самооцінку і є менш схильними до конфліктів.

Натомість діти, котрі не отримують достатньої уваги з боку референта, частіше стикаються з емоційною ізоляцією, нестабільністю настрою та складнощами у соціальній адаптації. Це свідчить про те, що референтна особа виконує функцію не лише наставника, а й стає ключовою емоційною опорою для дітей.

Попри загальний позитивний вплив референтної особи, було визначено певні проблеми, котрі потребують вирішення. Зокрема недостатня кількість часу задля індивідуальної підтримки дітей, низька оперативність організації позакласних заходів і нерегулярна комунікація між підрозділами.

Взагалі, роль референтної особи у формуванні мотивації та розвитку дітей є незаперечною. Її вплив проявляється не тільки у формуванні мотивації чи розвитку дітей, але й сприяє соціалізації, допомозі у вирішенні проблем, формуванні позитивної самооцінки та досяганні поставлених цілей.

Ефективна робота референтної особи створює сприятливі умови для адаптації дітей до соціального середовища, розвитку їх емоційної стабільності та мотивації до самореалізації.

З огляду на результати дослідження, можна стверджувати, що референтна особа є важливим елементом у системі підтримки дітей соціально вразливих категорій, а її позитивний вплив має вирішальне значення для їх особистісного зростання й досягнення успіхів у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 25 Personal References Examples & Samples (2024)
2. How To Ask Someone To Be a Reference (With Examples) | Indeed.com
3. Personal vs. Professional References: What's the Difference? | Indeed.com
4. .Referring to somebody: Generic person reference as an interactional resource - ScienceDirect
5. Relevance of traditional motivation theoreis in current times, International Journal of science research in engineering and management, Mr. David Wani , May 2024
6. Референтна група - поняття, функції, класифікація
7. Референтна група: поняття, приклади, види, значення
<https://sushiboom.com.ua/referentna-grupa-ponyattya-prikladi-vidi-znachennya>
8. Референтні - це що таке? Поняття і типи референтности - Київ Щотижневий
9. Референтність Референтність - ПСИХОЛОГІС
<http://psychologis.com.ua/referentnost.htm>
10. Роль іміджу референтних осіб у формуванні метакогнітивної сфери особистості. Iryna Melnychuk-Mohammad, Viktoriia Voloshyna
11. ТЕОРІЇ РЕФЕРЕНТНОЇ ГРУПИ - СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ: СУЧАСНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА - Підручники для студентів онлайн
12. ТЕОРІЇ РЕФЕРЕНТНОЇ ГРУПИ - СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ - Підручники для студентів онлайн
13. Феномен референтних груп як показник рівня соціалізації старшокласників
<vipsoft.blob.core.windows.net/contest/c16c26c7a9b0a3e645f81d7a7816238a.pdf>
14. Що таке референтна група.
<https://hayat.com.ua/shho-take-referentna-grupa>

15. terminology - The term for a person who provides a reference for someone for a job - English Language & Usage Stack Exchange
16. (PDF) Person Reference in Interaction